

Justis- og beredskapsdepartementet

Sendes kun som epost

Oslo, 31. januar 2021

Høring - forslag om endringer i smittevernloven (portforbud)

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet 8. januar 2021 vedrørende forslag om endringer i smittevernloven, med frist for uttalelse til 31. januar 2021.

Denne høringsuttalelse avgis av Hovedstyret i Norges Juristforbund.

Regjeringen ønsker med forslaget å sikre at den har nødvendige fullmakter til å iverksette også portforbud (det vil si forbud mot å oppholde seg på steder hvor allmennheten kan ferdes) som smitteverntiltak mot covid-19, forutsatt at det viser seg å være strengt nødvendig for å trygge folkehelsen. Det foreslås at ny § 4-3 b i smittevernloven skal gi lovhjemmel for at regjeringen i forskrifts form kan vedta *portforbud* for å forebygge og motvirke overføring av sykdommen covid-19.

Det legges i høringsnotatet til grunn at et portforbud bare vil kunne være aktuelt i ekstreme tilfeller, og bare der alle andre aktuelle tiltak er forsøkt eller vurdert som utilstrekkelig. For å sørge for en demokratisk forankring foreslås det at en forskrift om portforbud straks skal meddeles Stortinget, som innen sju dager etter vedtakelsen kan oppheve forskriften helt eller delvis. Vedtak skal håndheves av politiet, forsvaret og sivilforsvaret.

Ut fra en helhetsvurdering finner Juristforbundet ikke å kunne støtte det foreliggende forslag.

Som også fremhevet i høringsnotatet, er portforbud et svært inngripende tiltak som bare vil kunne benyttes helt unntaksvis og i ekstraordinære tilfeller. Portforbud, i den betydning begrepet skal forstås i lovforslaget, griper inn i innbyggernes grunnlovs- og konvensjonsbeskyttede sivile rettigheter. Det er udiskutabelt at et slik tiltak krever klar lovhjemmel, og at eventuell bruk av tiltaket må være nødvendig og forholdsmessig.

Når det gjelder spørsmålet om forholdsmessighet, er det etter Juristforbundets syn vanskelig helt generelt å avvise portforbud som virkemiddel mot covid-19-pandemien. Hvorvidt bruk av portforbud som smitteverntiltak vil være uforholdsmessig eller ikke, kan etter vårt syn ikke avgjøres uten at vurderingen relateres til en konkret *faktisk situasjon*. Selv om vurderingen i dag skulle være at et slik tiltak, gitt kunnskapen om og erfaringene med pandemien, ikke vil være forholdsmessig, gir det etter vårt syn ikke sikkerhet for at dette ikke kan stille seg annerledes i fremtiden. Mutasjonene som nylig har medført svært strenge tiltak i Oslo og flere tilstøtende kommuner, viser hvor raskt vi kan stå overfor mer smittsomme, og muligens mer dødelige, varianter av viruset. Det kan heller ikke ses bort fra at effekten av øvrige tilgjengelige smitteverntiltak over tid vil kunne svekkes, og at dette vil kunne påvirke en konkret forholdsmessighetsvurdering.

Ut fra det ovenstående, bør spørsmålet om forholdsmessigheten av tiltaket ikke i seg selv være til hinder for at det innføres en hjemmel for innføring av portforbud i smittevernloven. I tilknytning til dette bemerkes også at det vil være en fordel å behandle spørsmålet om innføring av en slik hjemmel i en situasjon hvor anvendelse av hjemmelen ikke fremstår som nærliggende, jf diskusjonene og kritikken i kjølvannet av innføringen av koronaloven.

Når Juristforbundet, til tross for de ovenstående bemerkninger, *ikke* kan gi sin støtte til det foreliggende forslag, bygger dette i hovedsak på to forhold.

For det første er det, slik saken er opplyst, ikke tilstrekkelig klart hvilken smittevernmessig effekt et portforbud vil kunne ha, ut over de tiltak som kan innføres innenfor gjeldende lovgivning. Vi legger i denne forbindelse stor vekt på uttalelsene fra FHI og Helsedirektoratet, gjengitt i høringsnotatet. Juristforbundet har ikke grunnlag for å overprøve de smittevernfaglige vurderingene fra disse fagorganene, og etter vårt syn bør et så inngripende tiltak ikke innføres med mindre det foreligger en klar smittevernfaglig begrunnelse for dette. Når det gjelder vurderingene om forholdsmessighet i uttalelsene fra FHI og Helsedirektoratet, viser vi likevel til våre bemerkninger ovenfor.

For det andre vektlegges at de tiltak som til nå er innført, og som er til dels svært inngripende for så vel enkeltpersoner som næringsliv, i stor grad blir fulgt, selv om kontrollmulighetene er begrenset. Dette er etter Juristforbundets syn utslag av at vårt samfunn er preget av stor grad av tillit, både innbyggerne imellom og mellom innbyggerne og myndighetene. Denne tilliten er det svært viktig å bevare, og det kan reises spørsmål ved om innføring av portforbud som virkemiddel i dagens situasjon, vil oppfattes som legitimt i befolkningen. Et tiltak som ikke oppfattes som legitimt, vil på sikt kunne svekke tilliten mellom befolkningen og myndighetene.

Subsidiært – om vilkårene for innføring av portforbud.

Dersom det innføres en hjemmel for portforbud i smittevernloven, er det av sentral betydning at reglene utformes slik at vilkårene er klare og presise, og gir grunnlag for størst mulig grad av forutberegnelighet for innbyggerne.

I tilknytning til dette, slutter Juristforbundet seg i hovedsak til høringsuttalelsen fra Akademikerne av 29. januar 2021.

Med hilsen
NORGES JURISTFORBUND

Håvard Holm
president